

Zaštita mentalnog zdravlja djece i mladih

Mentalno je zdravlje važna sastavnica ukupnog zdravlja, a time i preduvjet kvalitetskog života, kako djece, tako i odraslih. Mentalno zdravlje nije samo odsustvo mentalne bolesti! Ono je stanje osobne dobrobiti u kojem pojedinac realizira svoje sposobnosti, uspješno se nosi s uobičajenim stresovima života, radi produktivno i plodonosno te doprinosi svojoj zajednici. U današnjim socijalnim, ekonomskim i širim društvenim uvjetima življenja i odrastanja teško je realizirati svoje zdravlje u potpunosti, a gotovo nitko nije lišen različitih rizika za svoje zdravlje. Tako se unazad desetak godina sve više suočavamo s problemima u zaštiti mentalnog zdravlja mladih. Ovisnosti, nasilje, depresivna i anksiozna stanja i bolesti sve su češće pojave koje se, iz generacije u generaciju, javljaju sve ranije. Dvanaestomjesečna prevencija mentalnih poremećaja u odrasloj populaciji Europe iznosi visokih 36% stanovništva. Procjene govore o čak 20% školske djece koje pati od problema vezanih uz mentalno zdravlje, a polovica ih ne bude prepoznata na vrijeme. Trošak brige i skrbi o mentalnim poremećajima u Europi iznosi nevjerovatnih 277 milijardi eura izravnih i neizravnih troškova, što je više i od troška kardiovaskularnih bolesti. Važno je znati kako 50% svih mentalnih poremećaja započinje prije četrnaeste. godine, a čak 75% njih prije osamnaeste godine, dakle u školskoj dobi. Stoga je djelovanje u području promicanja i očuvanja mentalnog zdravlja djece i mladih europski i hrvatski javnozdravstveni prioritet. Sukladno promjeni Zakona o zdravstvenoj zaštiti iz 2008. Godine, Zavodi za javno zdravstvo preuzimaju obvezu osiguranja

zaštite mentalnog zdravlja djece i mladih prema Nacionalnoj strategiji zaštite mentalnog zdravlja. U skladu s novim obvezama, Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije u rujnu 2010. kreće s provedbom mjera ranog otkrivanja poteškoća vezanih za mentalno zdravlje djece i mladih. U suradnji sa službom školske medicine Zavoda, stručne službe škola uz podršku Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije i u okviru redovitog kalendara sistematskih pregleda i cijepljenja učenika sedmih razreda osnovnih škola Grada Rijeke, započinje provedba skrininga mentalnog zdravlja. Prilikom posjete školi psiholog iz Nastavnog zavoda za javno zdravstvo s učenicima sedmih razreda ispunjava kratak upitnik (desetak minuta) pod nazivom *Moje snage i poteškoće*, čija je svrha rano otkrivanje rizika za moguće probleme u mentalnom zdravlju djece i mladih. Nakon obrade rezultata zakazuje se poseban sastanak psihologa iz Odjela za mentalno zdravlje, školskog stručnog suradnika i po mogućnosti školskog liječnika kada se radi timska sinteza rezultata. Temeljem rezultata skrininga i timske sinteze za otprilike 10-15% djece čiji rezultati odstupaju od preporučenih, školski stručni suradnik preporuča roditeljima dodatni susret sa psihologom u Zavodu za javno zdravstvo gdje će biti upućeni u mogućnost uključivanja u neke od aktivnosti koje im mogu koristiti u rješavanju trenutnih ili sprječavanju budućih teškoća. Te aktivnosti uključuju individualni ili obiteljski posjet našem savjetovalištu, radionice za roditelje i sl. Informacija o rezultatu djeteta dostupna je isključivo zdravstvenim radnicima NZJZ te školskom stručnom suradniku. Nitko od

učitelja, pa niti ravnatelj škole, nema pristup rezultatima zbog zaštite privatnosti djeteta. Sukladno zakonskoj regulativi NZJZPGŽ već osam godina provodi mjere rane detekcije i rehabilitacije problema u mentalnom zdravlju djece i mladih među kojima su Savjetovalište za djecu i mlade te skrining mentalnog zdravlja. Godišnje se skriningom obuhvati oko 1 200 učenika sedmih razreda grada Rijeke, susjednih gradova i općina od čega se preporuka za javljanje na dodatni pregled pripremi za 130 - 250 roditelja. Odaziv roditelja je 25-30% dok se dvadesetak djece zadrži i u dugotrajnijem tretmanu Savjetovališta. Dominantna problematika odnosi se na probleme u ponašanju, učenje i školske obaveze, bullying, anksiozna stanja i depresivnu simptomatologiju. Program je do sad funkcionirao kao jedan od nekoliko lokalnih modela dobre prakse u RH u području skrininga mentalnog zdravlja, dok bi se, prema najavama, od 2019. godine skrining mentalnog zdravlja u sličnom obliku trebao provoditi i na nacionalnoj razini. *Savjetovalište za djecu i mlade* NZJZPGŽ otvoreno je od ponedjeljka do petka od 8 do 20 sati na lokalitetu Fiorella la Guradije 23, Rijeka te svaku drugu srijedu na otocima i u Delnicama. Nije potrebna uputnica, već telefonski kontakt (335 - 920) radi naručivanja. Svi pregledi i aktivnosti za korisnike sa zdravstvenom iskaznicom potpuno su besplatni.

Dr. sc. Darko Roviš, prof. soc.ped.
Voditelj Odsjeka za promicanje i zaštitu mentalnog zdravlja, NZJZPGŽ
darko.rovis@zzjzpgz.hr